

Förhindra körskador

Vattnets kvalitet och rörelse påverkas

Körskador i närheten av sjöar, vattendrag och diken leder till risk för att mineralpartiklar, humus, näring och kvicksilver förs ut i vattnet och sedan kan påverka växter, djur och människor negativt. Vattnets flöde i marken kan också påverkas. Det kan t ex leda till att blöta hänsynskrävande biotoper avvattnas oavsiktligt.

Kulturmiljöer och sociala värden förstörs

Många kultur- och fornlämningar förstörs av körskador. Upplevelsevärde och framkomligheten för människor som vistas i skogen påverkas också negativt av körskador. De ger dessutom en negativ bild av skogsbruket bland allmänheten.

Produktionen minskar

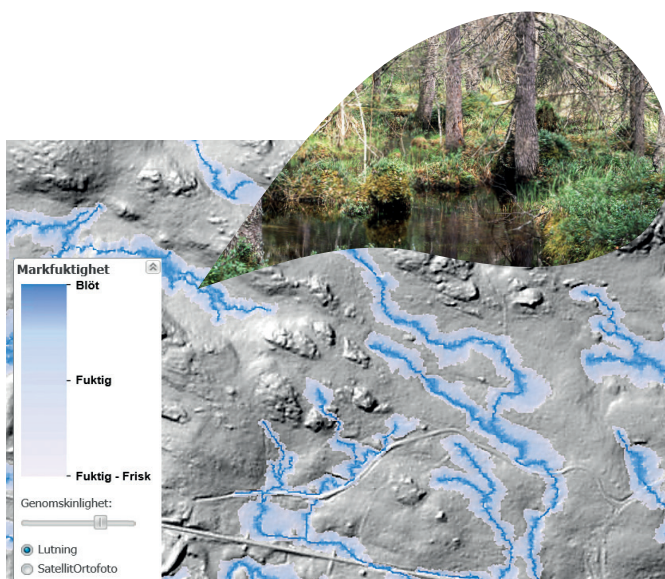
Körskador i skogsbestånd kan minska trädens tillväxt samt ökar risken för angrepp av rotröta. Skadade rotsystem kan öka risken för stormfällning.

Förhindra och motverka körskador

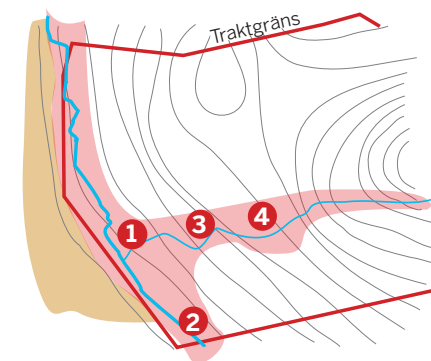
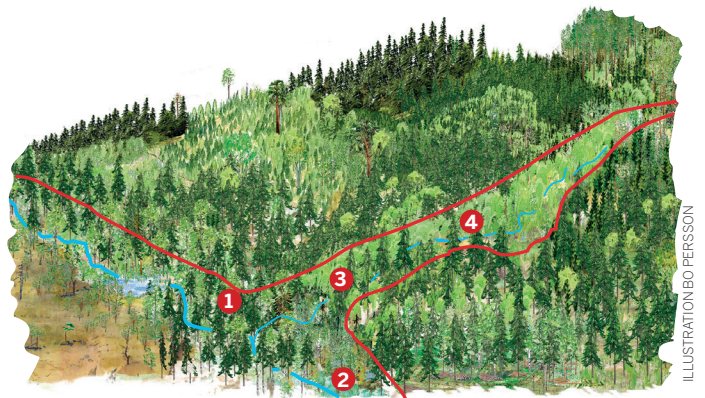
Planera efter terräng, väder och säsong

Planera körvägar under snöfria förhållanden efter markens bärighet, fuktighet, lutning, kulturmiljöer och stigar. Använd markfuktighetskartor. Lägga inte körvägar i zoner mot bäckar, sjöar, våtmarker eller hänsynskrävande biotoper. Om detta inte går att undvika, planera hur marken ska förstärkas samt hur överfarter ska byggas.

Upprätta ett traktdirektiv som är en tydlig skriftlig instruktion med kartor som förklarar hur åtgärden ska utföras. Traktdirektivet ska kommuniceras till, och följas av, alla led inblandade i åtgärden. Snitsla i fält och lämna kulturstubbar. Kör under torra eller tjalade förhållanden och ha en plan för vad som ska göras vid eventuellt väderomslag.

Markfuktighetskartor är ett bra hjälpmedel vid planering av körvägar. De visar vilka områden som är blöta och fuktiga och där risken för sönderkörning är stor. Skador orsakas oftast när körning sker på ofrusna, mjuka och blöta marker. Skadorna resulterar ofta i sedimentutflöden i vattendrag.

- 1 Kantzon – Ingen körning innanför markering.
- 2 Överfart över bäck – stockmatta eller virkesbro.
- 3 Rännil/surdråg rinner ut i bäcken – ingen korsande körning.
- 4 Överfart över rännil/surdråg – risad kavelbro.

Välj exempelvis stockmatta (se bild) eller virkesbro vid passage över vattendrag.

FOTO DANIEL PALM

Överfart över vatten

Vid överfart över vatten kan virkesbroar byggas. Som alternativ kan exempelvis stockmattor eller stålbroar användas som portabla broar. Förstärk på och avfart från bron med grenar och toppar, alternativt bygg en kavelbro, så att vattendragets kanter inte skadas. Bron ska lämnas kvar så att efterföljande maskiner kan använda överfarten.

Förstärk svag mark

Placera virke, toppar och grenar där marken är svag innan körning påbörjas. En kavelbro byggs genom att virke läggs tätt efter varandra tvärs körriktningen. Grovt virke i botten och klenare ovanpå. Kavelbron blir starkare och behagligare att köra på om grenar och toppar läggs ovanpå. Markskonare, dvs. hopmonterade block av grovt timmer, kan också användas för att förstärka marken.

ILLUSTRATION BO PERSSON

Basvägen är dragen över ett surdråg med hjälp av en kavelbro (rödmarkerad).

Anpassa maskinerna

Använd band eller byt till bredare däck och minska lufttrycket. Lasta bara halvt lass på skotaren för att minska belastningen på marken.

Ris och virke ökar markbärigheten.

Anpassa uttaget av GROT och stubbar

Förstärk marken först, GROT-anpassa sedan. Vid stubbskörning riskeras en försämrad markbärighet eftersom rötternas armerande effekt i markytan försvinner. Stubbar ska därför inte skördas i eller i anslutning till körvägarna eller i fornlämningar/fornlämningsområden.

Återställa skada

Körskador ska i första hand förhindras. Markskador är i många fall inte möjliga att återställa då denna åtgärd kan innebära mer omrörning i marken. Det kan leda till ytterligare negativ påverkan på vattenkvaliteten. I följande två fall kan du bli tvungen att åtgärda förutsatt att det inte leder till ytterligare skada på vattenkvaliteten.

1. För att förhindra erosion och läckage till vattendrag

I branter eller i finjordsrika sluttningar avleds vattnet från spåren ut i omgivande vegetation med regelbundna avstånd. Körskador som mynnar i sjö/vattendrag läggs igen från vattendragets kant minst 5-10 meter upp i körskadan så att tillrinnande vatten kan över- och genomsila marken. Är du osäker på hur du ska göra, kontakta Skogsstyrelsen. Återställande av skada i naturligt vattendrag får inte ske utan att Länsstyrelsen kontaktas.

2. För att återställa kulturmiljöer och framkomlighet

En skadad forn- eller kulturmiljö ska alltid återställas då det är möjligt. Återställande av skadad fornlämning får inte ske utan tillstånd från Länsstyrelsen. Återställ dessutom sönderkörda leder och stigar samt andra områden som nyttjas för rekreation.

Lagen

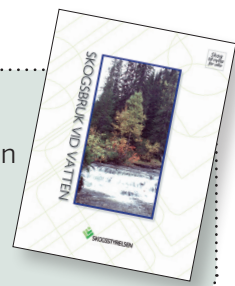
Reglerande lagar och föreskrifter finns i Skogsvårdslagen (SVL), Skogsstyrelsens föreskrifter (SKSFS), Miljöbalken (MB) och Kulturmiljölagen (KML).

Ansvar

Om skada på miljön eller kulturlämningar uppkommer i samband med terrängtransport är det markägaren som ställs till svars och är den som kan bli skyldig att åtgärda skadan om så krävs.

Läs mer i:

- Broschyren Skogsbruk vid vatten
www.skogsstyrelsen.se/bocker

Skogsstyrelsen www.skogsstyrelsen.se

Kunskap Direkt www.kunskapdirekt.se